

ΕΤΟΣ Β'.

Ἀθήναι, τῆ 1 Ἰουνίου 1899.

ΑΡΙΘ. 9.

ΤΑ ΜΑΤΙΑ ΤΗΣ

Τῆς ἀνοιξίς τὰ ρόδα χύνουσι τὴν εὐωδιά τους. Γεῶν ἢ φύσις. Παντοῦ δροσιά καὶ πρασινάδα. Ὅπου γῆς σπιρὶ φυτρώνει καὶ ἕνα ἄνθος, πετιέται μία ζωὴ. Ἀνθίζει ἢ μυρτιά 'ς τοὺς λόγγους καὶ ἀνοίγουν τὰ λουλούδια 'ς τοὺς κάμπους. Πάει ὁ γέρος καὶ νιότη καὶ χαρὰ ὀλοῦθε βασιλεύει. Αὔρες καὶ ζέφυροι χαδεύουσι τὰ θυμάρια τοῦ βουνοῦ καὶ λαβαίνει λὲς νέα δύναμις ἢ μουδιασμένη πλάσι. Σ' τὸ ἀπέραντο ξεστέρωμα, 'ς τῶν στοιχειῶν τὸ ἡμέρωμα, 'ς τὴ νέα χλόη, 'ς τ' ἀπαλὸ κυμάτισμα τοῦ ἀνέμου 'ς τὴ λουλουδιωμένη ἐξοχή, 'ς τὸ δροσάτο ντύσιμο τῶν δέντρων, λὲς καὶ ἀπλώνεται χρυσοφτερεὴ ἐλπίδα, λὲς καὶ ἕνα φάντασμα πανώριας καλλονῆς σκορπᾷ χαρὰς καὶ γέλοια!

Νὰ καὶ ἕνας γεροπλάτανος μὲ τὸ κουφωμένο κορμὶ του καὶ τοὺς ἀκλάδευτους κλώνους του ποῦ ἄχαρα γέρνουνε 'ς τὴ γῆ. Νάτος ποῦ ἀρχίζει καὶ φουντώνει καὶ αὐτὸς καὶ τὰ γέρικά σκέλη του ντένονται μὲ νεανικὴ ζωὴ. Τώρα ποῦ τὸ χιόνι δὲ βουλώνει τὰ σάπια κουφώματά του καὶ ὁ βοριάς δὲ τρίζει σὰν κόκκαλα τοὺς κλώνους του, τώρα ποῦ ἡ γύμνια του καὶ τὰ χρόνια του σκεπάζονται μὲ φύλλα πράσινα, οἱ σπουργίτες καὶ οἱ σπῖνοι γυρεύουσι τὸν ἴσκιό του καὶ πίνουν τὴ δροσιά του. Σκουλίκια τοῦ θανάτου ἂν βόσκουσι 'ς τὴ ρίζα του, μὰ κύττα καὶ ἄλλη ζωὴ ἀπὸ θάνατο, γρύλλους φλύαρους καὶ πεταλοῦδες πλουμιστὲς πῶς πετᾶνε 'ς τὴν κορφή του.

Φρόνιμο καὶ ταχτικὸ παιδί ὁ Τάκης. Οὔτε παρέες εἶχε, οὔτε μὲ δουρικὰ τάβανε, οὔτε μὲ μοδιστράκια καὶ ὑποψήφους δασκάλους τάψανε. Σ' τὰ ἐρωτικὰ δίχτυα ἀκόμα ὡς τὴν ὥρα δὲν εἶχε μπλεχθῆ. Ἡ καρδιά του ἦταν παρθένα. Ἐνας μονάχα ἦταν ὁ πόθος του, τὸ δίπλωμα καὶ τὸ μοναδικὸ ὄνειρο τῆς ζωῆς του νὰ ζήσει ἀποκαταστημένος 'ς τὴν πατρίδα του, ἀχώριστος ἀπὸ τὴ φαρμελιά του. Καὶ εἰς αὐτὰ τὰ δύο ἱερά καθήκοντα κλεισμένες ὄλες αἱ σκέψεις του, δὲν τοῦ ἔμενε καιρὸς νὰ σταματήσει βλέμμα σὲ κόρη μορφὴ καὶ νὰ ξεφαντώσῃ τὸ νοῦ του 'ς τὰ περιβόλια τῆς ἀγάπης.

Τὸ παρεθύρι τῆς κάμεράς του πέφτει 'ς τὴν αὐλὴ τὴν πλακοστρωμένη μὲ τὴ μαρμαρένια βρύσι μὲ τὴ σκούρα ποῦ ὅταν χειλίζει, τὰ νερά της χύνονται 'ς τὸ αὐλάκι ποῦ φθάνει ὡς τὴ ρίζα τοῦ γεροπλάτανου.

Ὁ φετεινὸς χρόνος ἦταν ὁ καλλίτερός του, γιατί ἐπίτευσε κάμερα ὅπως τὴν ἤθελε καὶ ἦταν εὐχαιριστημένος μὲ τὸ παραπάνω. Σωστὸ κελὶ μοναστηριοῦ. Δρόμος ἀπὸ κάτω δὲν περνοῦσε καὶ ἔξω γὰντα ἔπεφτε ὁ πισπὸς τοῦ ἄλλου σπιτιοῦ, ποῦ ἕνα μονάχα παρεθύρι τοῦ ἔβλεπε 'ς τὴν αὐλὴ ποῦ καὶ αὐτὸ ἦταν πάντα κατάκλειστο.

Ὅχι τὼ μῆνες ποῦ κάθεται οὔτε μία φορὰ δὲν τὸ εἶδε ἀνοιχτὸ ὁ Τάκης. Καλλίτερα γιατί ἔτσι ἤθελε, νὰ μὴ τὸν βλέπῃ μάτι γιὰ νὰ μελετάει ἡσυχὰ καὶ ἐτοιμαζότανε νὰ δώσῃ ἐξετάσεις γιὰ νὰ πάρῃ τὸ πολυπόθητο δίπλωμα, ποῦ τῷ βλεπε ὄνειρο μέρα νύχτα νὰ τοῦ φέρνῃ ἐλπίδες καὶ εὐτυχίες. Καὶ ἡ σπιτονοικοκυρὰ του μία γυναικοῦλα καλὴ καὶ εὐγενικὴ, ποῦ δὲν τὸν ἐνοχλοῦσε 'ς τὸ παραμικρό. Τοῦ θυμίζει τὴ μάνα του. Ἐτσι καὶ αὐτὴ φιλόστοργη καὶ καλόγνωμη μὰ καὶ αὐστηρὴ καὶ ἀνοιχτομάτα σ' ὅλα. Μέσα 'ς τὸ σπίτι της ἤθελε νὰ βασιλεύῃ ἡ τιμὴ καὶ ἡ οἰκογενειακὴ ἀρμονία. Ποῦ ν' ἀκούσης καρκαρίσματα καὶ ποῦ νὰ ἰδῆς 'ς τὴν αὐλὴ της μαζώματα νοικοκυράδων γιὰ νὰ ζελέχουσι τὸν κόσμον. Ἡ κυρὰ Ἀσπασία ἦταν τὸ στολίδι καὶ τὸ καμάρι τῆς γειτονιάς.

Τὰ ρόδα τ' Ἀπριλιοῦ χύνουσι τὴν εὐωδιά τους. Δροσιάς σταλαγματιὰς κρέμονται 'ς τὰ φύλα τοῦ γεροπλάτανου καὶ μέσα ἀπὸ τοὺς κλώνους του περᾶνε τοῦ ἡλιοῦ ἢ ἀχτίδες ποῦ τώρα ἀνεβαίνει 'ς τὸν καταγάλνον οὐρανόν.

Τὸ εὐθυμο κελάδημα τῶν πουλιῶν καὶ ἡ μυρωμένη αὐρα μαγεύουσι τὸν Τάκη καὶ πέρνει τὸ βιβλίον του καὶ κάθεται σιμὰ 'ς τὸ παρεθύρι γιὰ ν' ἀπολάβῃ περισσότερο καὶ τὰ δύο. Ἀλλὰ ἐκεῖ ποῦ διάβαζε, σὲ στιγμὴ ποῦ στάθηκε νὰ ξεκουραστῆ, σηκώνει τὰ μάτια καὶ μένει στατικός. Ἐάγναντα, τὸ κατάκλειστο ὡς τώρα παρεθύρι εἶνε διάπλατο. Κυττάζει μίαν γάστρα μὲ φουντωτὴ ρεζεντὰ εἶνε 'ς τὸ πεζοῦλι του καὶ ὀπίσω ἀπὸ τὴ γάστρα ἀστράφτει ἕνα χαριτωμένο προσωπάκι κόρης, ποῦ χαδεύει ἀφηρημένα τὸ ἀνθισμένον χόρτο καὶ φαίνεται βυθισμένη σὲ γλυκίαν μελαγχολία. Στὸ ξαφνικὸ θέαμα δειλός, ὅπως ἦταν, ὁ Τάκης σηκώνεται καὶ μπαίνει μέσα. Δὲν ἤθελε νὰ ταραξῆ τὴν ἡσυχίαν τῆς ἀγνωστῆς γειτονοπούλας του ποῦ μὲ τὰ χαμηλωμένα μάτια δὲν τὸν εἶδε. Ἡ περιέργεια ὅμως ἢ σωστότερα ἢ ἐντύπωση ποῦ τοῦ ἔκαμε ἢ ἀπροσδόκητη ἐμφάνησι τῆς κόρης, ἐνίκησε τὴ δειλία του καὶ ἀπὸ τὸ βάθος τῆς κάμερας του, ἀπὸ μέρος ποῦ ἦταν ἀδύνατο νὰ τὸν ξεχωρίσῃ ἢ γειτονοπούλα του, ἔστω καὶ ἂν ἔρριχνε 'ς τὰ ἐκεῖ τὰ μάτια της τὴν κύτταζε καὶ τὴν ἐξέταζε προσεχτικὰ.

Τὶ ὠραῖο πλάσμα ἦταν. Μ' ἕνα μικρὸ προσωπάκι χνουδάτο, κάτασπρο, μὲ ροδοζυμωμένα μάγουλα καὶ χεῖλη ποῦ μισοκλεισμένα ἀναστένανε ἐλαφρὰ, σὰν νὰ σιγολέγανε τὸ μυστικὸ τῆς μελαγχολίας της.

Μαλλιά τετράξανθα ἐπέφτανε λυτὰ 'ς τὸ γαλάζιον μεταξωτὸ φόρεμα ποῦ ἔκρυβε στήθη ἀφράτα καὶ τὸ χρυσὸ μεταξὶ χυμένο 'ς τὸ γαλάζιον, λὲς καὶ ἦταν κομμάτι οὐρανοῦ πλουμισμένο μὲ τὲς ὑστερὲς ἀχτίδες ἡλιουβασιλέματος. Τὰ μάτια της τῆς ἔχε πάντα χαμηλωμένα καὶ τὸ χεράκι της ἀπλωμένο 'ς τὴ ρεζεντὰ λὲς καὶ ἦταν κρῖνος ποῦ τὸν ἔσειε ἡ αὐρα.

Ὅσο τὴν κύτταζε τόσο καὶ τοῦ φαινότανε ὠραία, τόσο τὸ κάθε χαρακτηριστικὸ τοῦ προσώπου της ἐλά-

θαίνει 'ς τὰ μάτια του τύπο τελειότερο, αϊθέρια μορφή. Τὴν κύτταξέ και νέος κόσμος ἀνοίγεται μπροστά του κι' ἀγνωστος ζωῆς ἡλιος ἐθερμάνει τὰ στήθη του και πάλι αἰσθημάτων γενότανε 'ς τὴν καρδιά του κι' ἀλλοῦ ἔπαυε νὰ πάλῃ κι' ἀλλοῦ ἀρχίναε νὰ χτυπᾷ. . . .

Ἐξαφνα σηκώνεται ἡ κόρη, μυρίζει τὸ ἀγαπημένο της ἄνθος, ἀγκώνει τὰ μάτια, τὰ στρέφει ὀλόγυρα και με βῆμα ἀργὸ κι' ἀμφίβολο, σὺν νὰ περπατοῦσε 'ς τὰ σκοτεινά — τόσο συλλογισμένη ἦταν — ἔφυγε κι' ἐξάθηκε.

Ἐκατσε σὲ μία καρέκλα ὁ Τάκης κι' ἐβυθίστηκε σὲ ὄνειρα γλυκά. Τοῦ φαινότανε πῶς ἔχει μπροστά του ἀκόμα τὸ μικρὸ κεφάλι τῆς γειτονοπούλας του με τὰ πάλλευκο μέτωπο ποῦ σὺν τόξο ἀχτινωτὸ τὸ στεφνώναν: τὰ τετράζανθα μαλλιά, και πῶς κάτω ἀπὸ τὰ ζωγραφιστὰ φρύδια οἱ ζωντανοὶ καθρέφτες τῆς τοῦ στέλνουνε ἀγάπης και παρηγορίας ἀχτίδες.

Ἄχ! ἐκεῖνα τὰ μάτια ποῦ τὰ σήκωσε και τᾶφερε γύρω, τάχα θὰ τὰ σταματήσῃ κι' ἐπάνω του;

Γιὰ νὰ διώξῃ τὴν γλυκιά ὄπτασία ἐπῆρε τὸ βιβλίο 'ς τὸ χέρι: ἀλλὰ και ἐκεῖ, τὰ μάτια τῆς γειτονοπούλας του βλέπει!

Ὅλη τὴν ἡμέρα τὴν πέρασε συλλογισμένος κι' ὄλη τὴν νύχτα ἀγρύπνησε. Ἀγαποῦσε; οὔτε κι' ἐκεῖνος δὲν γινώριζε. Ἐνοιωθε ὅμως μέσα του μιὰ ἀκράτητη ἐπιθυμία, ἔναν πόθο ἄσβεστο, μιὰ μανία ποῦ τὸν ἐσπρωχνε μοιραία νὰ ξαναδῇ τὴν ἀγνωστὴ γειτονοπούλα του, νὰ τὴν κυττάξῃ περισσότερο, νὰ βυθίσῃ τὰ μάτια του μέσα 'ς τὰ δικά της, νὰ ἰδῇ τὴν ψυχὴ τῆς και νὰ τῆς δείξῃ τὴν καρδιά του.

Ἐρόδιζε ἡ ἀνατολή, ἡ πᾶχνη ἀραίωνε και μέσα ἀπὸ τοὺς φουντωτοὺς κλώνους τοῦ γεροπλάτανου χυνότανε 'ς τὴν πρωινή γαλήνη τὸ εὐθυμο ἄσμα τῶν πουλιῶν. Ἐπῆρε ὁ Τάκης τὸ βιβλίο του κι' ἔκατσε 'ς τὸ παρεθύρι. Κυττάζει λοξὰ και με χτυποκάρδο ἐκεῖνο τῆς γειτονοπούλας του, ποῦ ἦταν διάπλατο, ἀλλὰ τίποτα. Ἐνα μονάχα χελιδόνι καθότανε 'ς τῆς γάστρας τὸ χεῖλο, ποῦ σειώντας τὴν οὐρὰ του ἐκράζε τὸ ταῖρι του, ποῦ φτερούγιζε παιγνιδιάρικα στὸν ἀέρα.

Ἦ! πῶς ἔτρεμε ἡ καρδιά τοῦ νέου μήπως ἡ κόρη δὲ φανῇ. Μήπως ἡ παρουσία τῆς ἦταν ὄνειρο μιᾶς στιγμῆς! Μήπως ἦταν ἡ κακὴ του μοῖρα ποῦ φανερώθηκε μπροστά του σὲ κόρης μορφή γιὰ νὰ τὸν βασιάνῃ και γιὰ νὰ τὸν βυθίσῃ ἀνώφελα 'ς τὰ πελάγη τῶν ὀνείρων. Ἦ! τί κρύος ἰδρωτας ἀνατρίχιαζε τὸ κορμί του, και τί σκόταδι ἐθόλωνε τὸ νοῦ του, και τί βάρος καθότανε στὰ στήθια του μήπως φανῇ ἡ ὄμορφη γειτονοπούλα του και μόλις τὸν ἰδῇ φύγῃ. Μήπως τὸν κυττάξῃ και τὸν περιφρονήσῃ! . . .

Μὲ τέτοια ἀγωνία περνοῦσαν ἡ στιγμῆς, ποῦ τοῦ φκινόντανε αἰῶνες, ὅπου νάσου και φαίνεται τέλος 'ς τὸ παρεθύρι ἡ γειτονοπούλα του. Ἐχάρισε 'ς τὴ λατρευτὴ τῆς ρεζεντὰ ἕνα χᾶδι κι' ἕνα χυμὸγελο κι' ἀκουμπώντας τὸ κεφάλι στὸ δεξί της χέρι βυθίστηκε 'ς τὴν μελαγχολία τῆς.

Ἐκάρφωσε ἐπάνω τῆς τὰ μάτια του ὁ Τάκης και με λαχτάρια περίμενε τὴ στιγμὴ ποῦ θὰ σήκωνε ἡ κόρη τὸ κεφάλι: και θὰ τὸν ἀντίκρουζε. Σὲ κείνη τὴ στιγμὴ κρεμότανε ἡ ἡσυχία του. Στὸ πρῶτο βλέμμα τῆς σκερπτικῆς γειτονοπούλας του ἡ σβένανε τὰ ὄνειρά του, ἡ γινόντανε πραγματικά!

Ἡ συλλογὴ κουράζει τὸ νοῦ τῆς κοπέλλας, φέρνει 'ς τὸ μέτωπο τὸ χέρι και περπατεῖ τὰ χροῖα μιλ-

λιά τῆς. Σηκώνει τὸ κεφάλι και μάτια καταγάλανα πέφτουνε κατάντικου 'ς τὸν Τάκη.

Χαμογελᾷ σὲ λίγο λυπητερά ἡ κόρη, θωπεύει τὴ ρεζεντὰ και φεύγει.

Στενάζει ἐρωτικά ὁ Τάκης, στέλνει και με τὰ δύο του χέρια φιλιὰ 'ς τὸ ἔρημο παρεθύρι κι' ἀφίνει τὸ μικρὸθε νὰ ρίχνῃ βέλη 'ς τὴν καρδιά του! . . .

Ἀγαποῦσε!

Ἐλησμόνησε τὴν πρώτη του ζωὴ. Οὔτε μελέτη πιά, οὔτε Πανεπιστήμιο, οὔτε περίπατο. Σ' ἕνα παρεθύρι ξεψυχάει ὄλη τὴν ἡμέρα, σὺν νὰ τὸν ἔχουνε μαγνητισμένο τὰ γαλανὰ μάτια τῆς γειτονοπούλας του, ποῦ τὸν κυττάζουνε με μιὰ ἔκφραση νεκρῆ λές, ποῦ οὔτε ἐλπίδα φανερώνει, οὔτε περιφρόνησι.

Ἀγαπᾷ! Κι' αἰσθάνεται νὰ θερμεύῃ μέσα του ἡ ἀγάπη, κι' αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκη νὰ πλησιάσῃ τὸ τρυφερὸ ἐκεῖνο πλασματάκι, τὸ ντροπαλό, τὸ ἄκακο, τὸ φοβισμένο, νὰ τὸ κλείσῃ 'ς τὴ φλογερὴ του ἀγκάλη και νὰ δροσιστοῦν τὰ χεῖλη του με τὰ φιλιὰ τῆς. . . .

Ἀγαπᾷ! Και πελαγόνει σ' ὠκεανούς ἐλπίδων και πόθων κι' ὄνειρεύεται δική του τὴν κόρη, ποῦ στέκεται μελαγχολικὴ και λυπημένη ἐκεῖ ξάγναντά του και τὸν κυττάζει με μάτια ποῦ κρύβουνε μυστικὸ ἀγνωστο.

Τὰ πουλιὰ 'ς τὸ γεροπλάτανο τὸν ζυγνᾶνε με τὰ λαλήματά τους. Ἡ μέρα προβαίνει κι' ὁ Τάκης τρέχει 'ς τὸ παρεθύρι ν' ἀντικρύσῃ τὸν ἥλιο τῆς δικῆς του μέρας. Ἀλλὰ τῆς κόρης τὸ παρεθύρι εἶνε σήμερα κατὰ κλειστό. Περιμένει, ἐλπίζει, μὰ τίποτα! Φεύγει ὁ ἥλιος, γυρίζουνε τὰ πουλιὰ 'ς τὸ γεροπλάτανο, νυχτόνει και τὸ παρεθύρι δὲν ἀνοίγει. . . . Και τὴν ἄλλη μέρα τὸ ἴδιο. . . . Και περνᾶνε βδομάδες και τὸ παρεθύρι μένει κλειστό! Περίλυπος και με βλέμμα θλιβερὸ κυττάζει ὁ Τάκης τὸ κλειστὸ παρεθύρι και στεναγμοὶ βγαίνουνε ἀπὸ τὰ χεῖλη του. Λές κι' εἶνε τάφος γι' αὐτὸν ἐκεῖνες αἱ σφαιλιστὲς σανίδες, τάφος ποῦ ἐκλείσει παντοτεινὰ τὴν ἀγάπη του, κι' ὅπου ἔκρυψε γιὰ πάντα ἀπὸ τὰ μάτια του, τὰ μάτια τῆς λατρευτῆς του!

Ἦ! γιατί δὲ φαίνεται πλεῖα ἡ κόρη;

Μήπως χωρὶς νὰ θελῇ τὴν πρόσθαλε; Μήπως δὲν τὸν ἀγαπᾷ και τὸν περιφρονεῖ; Μήπως εἶνε ἄρρωστη; Μήπως ἔφυγε; . . .

Και σωριάζονται 'ς τὸ νοῦ του μύρια τέτοια ἐρωτήματα και τὸ μόνο θετικὸ και βέβαιον — τὸ κλεισμένο παρεθύρι — σταλάζει φαρμάκι 'ς τὰ στήθη του.

— Ἄ! ὅ,τι κι' ἂν εἶνε πρέπει νὰ μάθω! δὲν ὑποφέρω πλεῖα! . . .

Ἀποῦ ἔχασε τέλεια τὴν ἐλπίδα πῶς θὰ ξαναδῇ τὴ γειτονοπούλα του, εἶπε, και πηγαίνει ἀποφασισμένος 'ς τὴ σπιτονοικοκυρὰ του.

«— Ἐκεῖνη θὰ ξέρῃ, κι' ἂν δὲν ξέρῃ θὰ τὴν παρακαλέσω νὰ μάθῃ. Ἐπὶ τέλους θὰ τῆς τὰ 'πῶ ὄλα» . . .

Ἀποῦ τῆς ἔκαμε διάφορες κουβέντες ἄσχετες με τὸ σκοπὸ του γιὰ νὰ μὴ πιαστῇ, τῆς λέει σὲ κατάλληλη στιγμὴ:

— Ἄμ, δὲ μοῦ λές, κυρὰ Ἀσπασία, δὲν κάθεται κανεὶς στὸ σπῆτι ποῦ πέφτει ἀγνάντια με τὴ κάμερα μου;

— Πῶς; δὲν τὸ εἶδες ποτὲ ἀνοιχτό;

— Ποτέ!

— Μπᾶ! δὲ θὰ πρόσεξες. Κάθεται, παιδί μου, μιὰ φρόνιμη και καλὴ οἰκογένεια, μὰ δυστυχισμένη! . . .

Ἡ καρδιά τοῦ Τάκη ἄρχισε νὰ χτυπᾷ δυνατὰ και φοβότανε μήπως προδοθῇ ἀπὸ τὴ συγκίνησί του. Κρατήθηκε ὅμως και τῆς λέει:

— Ὅ,τι ξέπεσε ἴσως;

— Ὅχι, μάλιστα στέκει πολὺ καλά. Ἀλλὰ τί τὸ θέλεις; σὺν ἔχουνε ὄλα τ' ἀγαθὰ τοῦ κόσμου οἱ δυστυχισμένοι γονεοὶ και μαρμαζίζουνε ποῦ βλέπουνε τὸ μονάκριβο παιδί τους μιὰ χαριτωμένη κοπέλλα. . .

— Τί; εἶνε ἄρρωστη ἡ κόρη τους; χωρὶς νὰ θελῇ τὴν ἀντέκοψε ὁ Τάκης κι' ἡ φωνὴ του ἔτρεμε.

— Ὅχι, παιδί μου, ἀλλὰ εἶνε στραβὴ δέκα χρόνια.

Ἄνδρ. Α. Ἀβούρης

ΦΥΜΑΤΙΩΝΤΑ ΖΩΑ

Ἐκ τῶν μολυσματικῶν νόσων τῶν ζῶων ἡ φυματίωσις εἶνε ἡ μᾶλλον διαδεδομένη. Ὁ μέσος ὄρος πολλῶν στατιστικῶν διαφορῶν κτηνιατρῶν, Γάλλων και Γερμανῶν κυμαίνεται ἀπὸ 20 μέχρι 30 ὄρο. Διὰ τοῦτο αὕτη δὲν ἀποτελεῖ μόνον ἀληθῆ μάστιγα διὰ τὴν γεωργίαν, ἀλλὰ και διὰ τὴν δημοσίον ὑγιεινὴν. Πολλὰ πειραματικὰ παρατηρήσεις δεικνύουσιν, ὅτι μεταξὺ τῶν διὰ τὴν φυματίωσιν προδιατεθειμένων ζῶων, τὴν πρώτην σειράν κατέχει τὸ γένος τῶν βοῶν και ἐπειδὴ τὸ κρέας αὐτῶν ἀποτελεῖ τὴν καθημερινὴν τροφήν τῶν κατοίκων τῶν πολυανθρώπων κέντρων, ἔπειτα ὅτι αἱ στατιστικαὶ τῶν μεγάλων πόλεων δίδουσι τὸν μεγαλειότερον ἀριθμὸν φθισικῶν, ἐνῶ εἰς τὰ χωρία, ἔνθα γίνεται χρῆσις τούτου σπανιωτέρα, ἔχομεν ἐλάχιστον ἀριθμὸν φυματιῶντων.

Αἱ στατιστικαὶ τοῦ Lydtin δεικνύουσιν ὅτι εἰς τὸ μέγα δουκάτον τοῦ Βάδεν ἡ συχνότης τῶν περιπτώσεων τῆς φυματίωσος τῶν ἀνθρώπων συμπίπτει με τὴν τῶν βοῶν. Ἀπεδείχθη ἐξ ἄλλου, ὅτι και αἱ δύο μορφαὶ χαρακτηρίζονται ὑπὸ τοῦ ἰδίου βακίλλου και ὅτι ἡ φυματίωσις τῶν ἀνθρώπων ἐνοφθαλμίζεται εἰς τοὺς βόας και εἰς ἄλλα εἶδη ζῶων. Εἰς τοῦτο προσθετόν τὰ πειράματα τοῦ Toussaint, ὅτι παρήγαγεν τὴν νόσον εἰς διάφορα ζῶα με κρέας και αἷμα ἀγελάδων φυματιωσῶν. Ἐπονται τὰ πειράματα τοῦ Villemin, Chauveau, Malin, Arth και ἄλλων, ἅτινα ἀπέδειξαν ἀναμφίβολως, ὅτι τὰ ζῶα τὰ τρεφόμενα με προϊόντα φυματιώδη οἰουδήποτε εἶδους, προσβάλλονται συνήθως ἀπὸ ἐντερικὴν φυματίωσιν.

Ὁ Bouley ἐν τῷ κατὰ τὸ 1883 συγκροτηθέντι συνεδρίῳ ἐν Βρυξέλλαις ὑπεστήριξεν, ὅτι δὲν πρέπει νὰ γίνηται χρῆσις κρεάτων προερχομένων ἐκ φυματιῶντων ζῶων, οἰουδήποτε και ἂν ἦε ὁ βαθμὸς τῆς νόσου και ἡ θρεπτικὴ κατάστασις τοῦ ζώου.

Ἐν τῷ κατὰ τὸ 1888 συγκροτηθέντι ἐν Παρισίοις συνεδρίῳ, ὁ Arloing ἀπέδειξεν ὅτι οἰουδήποτε και ἂν ἔχει λάθει χώραν ἡ ἐντόπισις τῆς νόσου, οἱ βακίλλοι τοῦ Coch κυκλοφοροῦσιν ἐν τῷ αἵματι και κατὰ συνέπειαν διανέμονται εἰς ὄλον τὸν ὄργανισμόν.

Ὁ Chauveau ἀπέδειξε πειστικῶς ὅτι χορηγούμενα εἰς ζῶα ἐπιδεικτικὰ μολύνσεως φυματιώδεις τροφαί, παράγουσι τὴν νόσον. Αἱ ἔρευναι τῶν Saint-Cy και Visour κατέληξαν εἰς τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα.

Οἱ Veyssier και Humbert ἐμόλυναν δύο κονίκλους με 1 κ. ἐ. χυμοῦ νωποῦ κρέατος προερχομένου ἐκ ζώου φυματιῶντος.

Οἱ Harms, Gürtheur Zürn και ἄλλοι κατέστησαν κονίκλους και χοίρους φθισικούς, τρέφοντες αὐτούς με κρέατα φυματικῶν ζῶων.

Ἐσχάτως ὁ Cadeac ἐξέτελεσε τρεῖς σειρὰς πειραμάτων ἐπὶ τῶν ἰνδοχοίρων. Κατὰ τὴν 1ην ἔκαμε χρῆσιν

πνεύμονος φυματιῶντος βοός, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐθεκιάθη ἡ ὑπαρξις τῶν βακίλλων τοῦ Koch διὰ μικροσκοπικῆς ἐξετάσεως, χορηγήσας εἰς ἕκαστον ἰνδοχοίρον 4 γραμμάρια. Ἐκ τῶν 15 δύο ἔθανον ἐξ ὀξείας σηψαιμίας, πάντες οἱ ἄλλοι προσεβλήθησαν ἀπὸ φυματίωσιν. εὐρέθησαν δὲ κατὰ τὴν νεκροτομήν αἱ χαρακτηριστικαὶ ἀλλοιώσεις και οἱ βακίλλοι ἐν ἀφρονίᾳ κατὰ τὴν μικροσκοπικὴν ἐξέτασιν. Κατὰ τὴν 2αν σειράν ἐκ τῶν 14 ἰνδοχοίρων 10 προσεβλήθησαν ἀπὸ φυματίωσιν με τρία γραμμάρια ἐκ τοῦ εἰρημένου πνεύμονος. Κατὰ τὴν 3ην σειράν ἐχορηγήθη ἐν μόνον γραμμάριον πνεύμονος και παρήγαγε τὴν νόσον εἰς πάντα τὰ ζῶα.

Φαίνεται λοιπὸν ὅτι δὲν ὑπάρχει οὐδεμία ἀμφιβολία ἐπὶ τῆς πιθανότητος ὅτι ὁ ἀνθρώπος δύναται νὰ προσβληθῇ ἀπὸ φυματίωσιν ποιούμενος χρῆσιν κρέατος μεμολυσμένου. Πράγματι δὲ ἐπὶ πολλὴν καιρὸν ἡ φυματίωσις ἰθεωρεῖτο ὡς νόσος ἐκ τῆς ὁποίας ἦσαν μεμολυσμένα πάντα τὰ μὲλη τοῦ ὄργανισμοῦ «totius substantiae corporis», ὅπως ἔλεγεν ὁ Toussant. Διὰ τοῦτο τὰ κρέατα τῶν φυματικῶν ζῶων ἀποτελοῦν διαρκὴ κίνδυνον διὰ τὴν δημοσίαν ὑγιεινὴν.

Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὁμως ἐγένοντο ἕτερα πειράματα ἅτινα κατέληξαν εἰς ἀποτελέσματα ἐκ διαμέτρου ἀντίθετα.

Ὁ Vallein κατὰ τὸν Αὐγουστον τοῦ 1895 ἐκ πολλῶν παρατηρήσεών του συνεπαίρανε ὅτι τὸ κρέας τῶν φυματικῶν ζῶων τότε μόνον εἶνε βλαβερὸν ὡς τροφή ὅταν ἡ φυματίωσις εἶνε γενικὴ και τὸ ζῶον κάτισχον. Διὰ τοῦτο συνεβούλευεν ὅπως μόνον κατὰ τὰς περιπτώσεις ταύτας ἀπαγορευθῆται ἡ πώλησις, περιοριζομένη εἰς τὰς ἄλλας, εἰς τὴν κατάσχεσιν και ἐξαφάνισιν μόνον τῶν προσβεβλημένων ὀργάνων τοῦ ζώου.

Ὁ Nocard ἐν τῷ ἐν Παρισίοις συγκροτηθέντι κτηνιατρικῷ συνεδρίῳ ὑπεστήριξεν τὴν ἰδίαν γνώμην τοῦ Vallein ἥτις δὲν ἐγένετο ἀσπαστή. Οὗτος ἐνοφθαλμίζων ἐν τῷ περιτοναίῳ ἰνδοχοίρων τὸν μυϊκὸν χυμὸν 22 φυματιωσῶν ἀγελάδων, ἔσχε μόνον ἐν θετικὸν ἀποτέλεσμα. Ὁ Galtier ἐπὶ 22 τοιούτων πειραμάτων ἔσχε πέντε. Ὁ Perroncito ἀνωφελῶς ἐνοφθαλμίσεν 200 κονίκλους και ἄλλους τόσους ἰνδοχοίρους.

Ὁ Burdon Sanderson ἐν τῷ διεθνείῳ συνεδρίῳ τῆς ὑγιεινῆς τῷ συγκροτηθέντι ἐν Λονδίῳ ἐξέφρασε τὰς ἐξῆς σκέψεις ὅτι, ἐὰν ἦτο ἀληθὲς ὅτι ὁ ἀνθρώπος προσβάλλεται ἀπὸ φυματίωσιν ποιῶν χρῆσιν μεμολυσμένων κρεάτων, ἔπρεπε νὰ παρετηροῦντο αἱ πρῶται ἀλλοιώσεις εἰς τὸν ἐντερικὸν σωλήνα, ἐνῶ ἡ πρωτοειδὴς ἐντερικὴ φυματίωσις εἶνε πολὺ σπανία.

Ὡσαύτως ἐπιτροπὴ τις ἐξ Ἀγγλῶν ἐπιστημόνων συστηθεῖσα τὸ αὐτὸ ἔτος και εἰς τὴν ὅποιαν ἀνετέθη ἡ ἐξέτασις τοῦ ζητήματος τούτου συνεπέρανε:

1ον. Ὅτι τὰ φυματῖα παρατηροῦνται συνηθέστατα εἰς τὰ σπλάγγνα, μεμβράνας και γάγγλια, σπανιώτατα δὲ εἰς τοὺς μῦς.

2ον. Ὅτι καταστρέφοντες τὰ ὄργανα ἅτινα εἶνε ἡ συνήθης ἔδρα τῶν φυματικῶν ἐστιῶν και ὑποβάλλοντες τὰ κρέατα ὑπὸ ὀρισμένην θερμοκρασίαν, δύναται ἀβλαβῶς νὰ γείνη χρῆσις τούτων.

Ὁ Leclainche ὑποστηρίζει ὅτι ἐνῶ ἡ ἰογόνος δύναμις τῶν μυῶν ἀποτελεῖ εἰς τὸν ἀνθρώπον και εἰς τὰ ἄλλα ζῶα κινῶνα, ἀπεναντίας τὸ κρέας τῶν βοῶν ἐξαιρετικῶς εἶνε βλαβερὸν και πάντοτε εἰς βαθμὸν ἀσθενῆ.

Ὁ Nocard, Bollinger, Mac Fadyean και ἄλλοι κατέληξαν:

1ον. Ὅτι τὸ κρέας σπανίως περιέχει βακίλλους και

δτι οὔτοι ἀπαντῶνται εἰς ἐλάχιστον ἀριθμόν.

2ον. Ὅτι δύναται νὰ γείνη χρῆσις τοῦ κρέατος ἀνεὺ βλάβης ἐκτός τῶν ἀπολύτως ἐξαιρετικῶν περιπτώσεων καθ' ἃς αἱ φυματιώδεις ἀλλοιώσεις ἀπαντῶνται εἰς τοὺς μῦς.

Ἡδὴ λοιπὸν τὸ ἐπιστημονικὸν πεδῖον εἶνε διηρημένον εἰς δύο μέρη, ὅσον ἀφορᾷ τὴν νοσογόνον ἐπίδρασιν τῶν κρεάτων τῶν φυματικῶν βοῶν.

Οἱ μὲν παραδέχονται μετὰ τοῦ Toussaint, Arloing κτλ. ὅτι τὸ κρέας ἔχον ὄψιν ὑγιᾶ δύναται νὰ μεταδώσῃ τὴν νόσον εἰς τοὺς ποιουμένους χρῆσιν αὐτοῦ. Οἱ δὲ μετὰ τοῦ Nocard καὶ Bollinger κτλ. τὸ θεωροῦσιν ἀβλαβές ἐκτός τῶν περιπτώσεων καθ' ἃς τὰ φυματῖα ἐν-ὕπαρχουσιν εἰς τοὺς μῦς.

Πάντες ἐπικλοῦνται, πρὸς ἐπιβεβαίωσιν τῆς γνώμης τῶν σειρᾶν πειραμάτων ἐκ διαμέτρου ἀντιθέτων μεταξὺ τῶν. Ποῦ ἐγκρίεται λοιπὸν ἡ ἀλήθεια;

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν πιθανότητα τῆς μεταδόσεως τῆς φυματιώσεως διὰ τῶν κρεάτων τῶν φυματικῶν ζῶων, τὰ πειράματα τὰ πρὸς ὑποστήριξιν τούτου εἰσὶν πολυαριθμότερα τῶν ἄλλων. Καὶ αὐτὸς Nocard καὶ Galtier οἱ ὑποστηρικταὶ τῆς ἐλευθέρας πωλήσεως τοῦ κρέατος, ἔσχον θετικὰ ἀποτελέσματα, ἅτινα καίτοι ὀλίγα τὸν ἀριθμόν, ἔχουσι μεγάλην ἀξίαν. Ἐπίσης δέον νὰ λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν ὅτι καίτοι ἡ φυματιώσις μῶν εἶνε σπανία, εἶνε ὁμως δυνατὴ καὶ ὅτι ὅταν ἡ νόσος εἶνε γενικευμένη, τὸ ἴδιον αἷμα τῶν μῶν δύναται νὰ περιέχῃ βακίλλους.

(Ἀκολουθεῖ) **Γεώργιος Θ. Κυριαζῆς**
Ἀνθυποκτηνίατρος

Η ΑΜΑΡΤΙΑ ΤΗΣ ΧΗΡΑΣ

(Συνέχεια)

Δὲν πέρασε πολὺς καιρὸς κ' ἔλεγαν στὸ μικρὸ χωριὸ πὼς ἐτρελλάθηκε ἡ Δέσπω. Νύχτες ἀστεροφώτιστες ποῦ δὲν ἔβγαίνει τὸ φεγγάρι νὰ σκεπάσῃ, ἀστρο κανένα, ὅπως λέγει ὁ Σολωμὸς κάπου, ἡ Δέσπω ἢ τρελλὴ ζεμάλλιαγη, μισόγυμνη, σὰν φάντασμα ἐξεχύνετο ἀπὸ τὸ ὠμορφο σπιτάκι τῆς κ' ἔτρεχε μιά καὶ δὴ στὸ μαντρογυρισμένον κοιμητήρι τοῦ χωριοῦ κ' ἐκεῖ ἐδρασκεῖλε τὰ μνήματα μετὰ ζεφονήματα κλάψας καὶ ἀπελπισιάς.

Καὶ μιά μέρα ποῦταν ἔρμο σχεδὸν τὸ χωριὸ γιὰτὶ ἦταν ὁ καιρὸς τοῦ τρύγου, ἡ τρελλο-Δέσπω κάθουσαν μόνη σπιτί τῆς. Ἐκεῖ ποῦ κάθουσαν ἤσυχα σὰν γνωστική, ποῖος ζέρει ποιά ιδέα τῆς ἦρθε ἀπάντεχα στὸ χαλασμένον τῆς μυαλὸ καὶ σηκώνεται μ' ἓνα γέλοιο πένθημο, ἀποφασισμένη γιὰ τὸ σχέδιο ποῦ μελέταγε. Ρίχνει τριγύρω τῆς κάτι φοβισμένες ματιές. Ἀλλὰ κανεὶς δὲν τὴν ἔβλεπε. Ἐνα σκαμνὶ σέρνει στὴ μέση τῆς κάμαρας κ' ἔπειτα ἀνεβαίνει ἀπάνω σ' αὐτὸ σὰ νάθελε νὰ βγάλῃ λόγος τοῖς τοίχοις γύρω ποῦ τὴν παρέστεκαν. Ἰστέρα ξεζώνεται τὸ κόκκινο καὶ χρυσοπυρρὸ ζουνάρι τῆς καὶ δένει τὴν μὴν ἄκρη του ψηλά ἀπὸ πάνω τῆς στὸ πάτερο καὶ μετὰ τὴν ἄλλην ἄκρη φτιάει ἓνα βρόχο στὸ λαιμὸ τῆς. Ἐξαφνα δίνει μιά κλωτσιὰ μετὰ πόδια τῆς στὸ ξύλινο σκαμνὶ καὶ βρίσκειται ἔτσι κρεμασμένη σὰ σταφύλι.

Ἡ γρηᾷ μάννα τῆς Δέσπως μετ' ἄλλα τῆς παιδιὰ λείπανε στ' ἀμπέλια γιὰ τοὺς τρύγους, ποῦναι σωστὸ πανηγύρι γιὰ τοὺς χωρικοὺς, γιὰτὶ τὸν τρύγο δείχνουν τὰ κάλλη τοὺς ἢ ὠμορφες ποῦ ἀσπροντυμένες κοπάδια, κοπάδια, τραγοῦν τραγουδώντας καὶ ξεφαντώνουν καὶ φαίνουν τῆς ἀγάπης μετὰ τοὺς νηούς, ποῦ λὲς κ' ἔχουν στὸ λινὸ καρτέρι στήσει στὰ κορίτσια ποῦ ἓνα, ἓνα, μετὰ σταφύλια φορτωμένο ἔρχεται γιὰ νὰ τ' ἀδειάτῃ, μετὰ τὰ φουστάνια σηκωμένα ὡς τὰ γόνατα, μετὰ τὸ γέλοιο στὰ χεῖλη καὶ κάπου κάπου μετὰ τὸ κλείσιμο τοῦ ματιοῦ τὸ πονηρό, ὅπου σοῦ φαίνεται πὼς ἢ τσιπουριά μετ' στὸ λινὸ ποῦ ὀλοένα τρίζει συγχοσφίγγει καρδιές φλογερὲς καὶ ὁ μούστος ποῦ γλυκοσφουρίζει τρέχοντας μετ' στὸ πολίμι τραγουδάει πεθαμένες ἀγάπες. Μὰ ἡ χαρούμενη γιὰ ὅλο τὸν κόσμον ἐκείνη ἡμέρα τοῦ τρύγου ἦταν μαύρη γιὰ τὴ μάννα τῆς τρελλῆς. Ἀπ' τὸ πρῶν εἶχε ἓνα βάρος στὴν καρδιά, ἓνα προαίσθημα γιὰ τὴ λαχτάρα ποῦ ἐννοίωσεν σὰν ἀντίκρουσε τὴν κρεμασμένη κόρη τῆς μετὰ πεταγμένα μάτια κ' ὀλόμαυρο πρόσωπο.

Ὁ κρυφὸς ἀγαπητικὸς τῆς Δέσπως, ποῦ ἔσωσε μιά μέρα στὸν ἴσκιον τῆς ἀμυγδαλιάς νὰ δῆ ξαναστημένο τῶνειρό του, ἐννοίωθε τώρα σὰν νὰ κρέμεται ἀπὸ τὸ λαιμὸ του καὶ νὰ ξεψυχάει σπαρταρίζοντας τὴν τρελλή, ὅπου ἐκρεμάσθηκε ἀπ' τὸ δοκάρι τοῦ σπιτιοῦ τῆς μετὰ τὴ ζώνη τῆς. Ἄρχισε νὰ βαριέται ἔτσι τὴ ζωὴ μετ' τὸ χωριὸ του καὶ ἀπελπισμένος ἐπῆγε κ' ἔγεινε καλόγηρος νὰ σώσῃ τὴν ψυχὴ του.

Τὸ περίεργον εἶναι ὅτι σὲ λίγα χρόνια τὸν ἐσχότωσαν. Καὶ ἄλλοι ἔλεγαν πὼς τὸν ἐσχότωσαν γιὰτὶ δὲν ἔδωσε κρασί καλὸ σὲ μιά παρέα ποῦ πῆγε ἐκεῖ στὸ μοναστήρι γιὰ διασκέδασι.

Ἄλλοι πάλι ποῦ ἤξεραν τὴν ἀμαρτία του, τὴν ἀγάπη του τὴν παλαιὰ μετὰ τὴ χήρα τῆς Δέσπως, πὼς ἦταν ἀπὸ τὸ θεὸ γιὰ τιμωρία του νὰ σκοτωθῇ.

Τὸ ἀποτέλεσμα ὁμως εἶναι ὅτι ὁ καλόγηρος ὁ ἀδιχοφρονεμένος ἄγιασε. Τὸ ἅγιον φῶς κατέβαινε μετὰ στὸ δάσος ἐκεῖ ποῦ τὸν εἶχαν θάψει στὸ μοναστήρι δίπλα. Μιά καλὴ χριστιανὴ ὅπου ἔβλεπε τὸ ἅγιον φῶς στὸ μνήμα του νὰ κατεβαίνει κ' ὠνειριάσθηκε τὴν ἀγιωσύνη του νὰ τῆς παραπονεύεται πὼς μένει χωρὶς ἐκκλησιά, ἀποφάσισε νὰ δουλέψῃ σ' ὅλη τῆς τὴ ζωὴ γιὰ νὰ κάμῃ τὸ μυστήριον αὐτὸ.

Καὶ ὅπως εἶναι συνήθεια ἀκόμα μέχρι σήμερον ἢ καλὴ χριστιανὴ, ποῦταν κ' αὐτὴ χήρα μ' ἓνα εἰκόνισμα στὸ χέρι ἐπῆρε μπάλα χωρὲς καὶ χωριά, ἐμάζεψε κάμποσες χιλιαδοῦλες κ' ἔχτισε τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου τοῦ νέου. Δὲν γνωρίζουσαν ἂν τὸ ὄνομα αὐτοῦ τοῦ ἁγίου ὑπάρχει στὸν κατάλογον, μέσα στὰ κατάστιχα τοῦ πατριαρχείου μας καθὼς καὶ ἡ ἱστορία του.

Στὸ χωριὸ ὑπάρχει ἀκόμα τὸ σπιτάκι τῆς Δέσπως, ἔρμο τώρα καὶ ὅλο ἐρείπια καὶ πιστεύουν μάλιστα πὼς εἶναι καὶ στοιχειωμένο.

Χρῖστος Βασιλάνης.

ΤΑ ΚΡΙΝΑ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ

Ἐστὴ χώρα τὴν περιλαμπρῆ, ἔς τὴν φωτοδότρα χώρα, ποῦ ἐβλέπανε οἱ Ὀλύμπιοι γιγάντων πανηγύρι, σκεπάζει ὠρὰ φαντάσματα ὁ οὐρανὸς τῆς τῶρα καὶ ἀντὶ τοῦ Ὁμήρου ἠγολογᾷ τοῦ Ἱερεμῖα ψαλτῆρι καὶ ὅπου ἀνθούσε ὁ κότινος καὶ ἡ δάφνη ἢ μυρωμένη, τὸ αἷμα τῆς Ἁγίας γῆς ὁ μαρμαρὸς βυζαίνει.

Καὶ σέρνοντας τὸ βῆμά τῆς ἔς τῆς ἐξορίας τὸν δρόμον ἢ Δόξα—τῶν θεῶν ψυχὴ καὶ τῆς ἀνδρείας μάνα—τὴν γαλανὴν χλαμύδα τῆς χαμοκυλάει μετὰ τῶμα καὶ λαφιασμένη ἐδῶ κ' ἐκεῖ πλανᾶται ἔσ' ἀνζητιάνη κ' ἐνῶ τὸν ἀστερόκτιστον ἀναζητᾷε ναὸ τῆς, περιλυτὴ ψυχομαχίει ἢ μάγισσα θεότης.

— Ὡ εἰσεῖς, Σατύρων γενεὰ καὶ Ἰσκιος μαύρης μέρας, τῆς ἐκδικήσεως ἀπὸ ἐσᾶς ποῖος τὴν ρομφαίαν θ' ἀρπάξῃ; Καὶ μετὰ ὑπερκόσμη δύναμι τοῦ μαρμαρῶ τοῦ τέρας χτυπώντας κατακέφαλα τρανόφωνος θὰ κράξῃ:
« Ὡ Δόξα, ποῦ ἢ Ἐλλάδα μας ἐπλάσθη ἀπ' τὴν καρδιά σου, λαμπρότερη ἔς τὸ πρῶτό σου βασιλεῖον θροναῖ σου! »

Ἐ, καὶ ἂν προβῆλῃ μὴ φορὰ ἢ ὠρα ἢ μεγάλη, χαρὰ ἔς ἐκείνου, ποῦ τιμὴ φωτίζει τὰ ὄνειρά του: τότες γι' αὐτοὺς ἢ λευβερὰ μετὰ στίχους ἀθανάτους ἔς τὴν νέα τους Ἀνάστασι διθύραμβο θὰ ψάλῃ κ' ἐνῶ ἔς τῆς Νίκης τὸν βωμὸ τὸν πύρινον θὰ ὀρμῶνε, τὰ κρίνα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ἔς τὰ στήθη τῆς θ' ἀνθούνε.

I. H. Ἰωαννίδης

ΕΛΑΙΟΥΡΓΙΚΑ

Τὸ κλίμα τῆς ἐλαίας (1)

Ἡ ἐλαία εἶναι φυτὸν τῶν εὐκράτων κλιμάτων, ἐνθα ἀναπτύσσεται καὶ καρποφορεῖ εἰς οἰανδήποτε ἔκθεσιν. Τὸ τελευταῖον δὲ σημεῖον τῆς ζώνης, τῆς ἐπιτροπέσεως τὴν βλάστησιν αὐτῆς, εἶνε περίπου 45° βορείου πλάτους.

Ἐπιτροπέσει ἡ ἰσχυρὸν ψῦχος ματαιώνουσι τὴν ἐπιτυχίαν αὐτῆς. Καὶ πράγματι πέραν τῶν Ἀτλαντικῶν ἐν Ἀφρικῇ δὲν ἀπαντᾷ τις τὸ δένδρον τοῦτο. Κατὰ τὰς παρατηρήσεις τοῦ Οὐμβολδ, γενομένης εἰς διάφορα μέρη τῆς Μεσημβρινῆς Ἀμερικῆς, καὶ τοῦ Πουατώ, ἐν Ἀγίῳ Δομίγγῳ καὶ Καυέννη, ἡ ἐλαία, καὶ ἂν ἠδύνατο νὰ βλαστήσῃ εἰς τὰς χώρας ταύτας, δὲν θὰ ἐκαρποφόρει. Πιστεύουν τινές, ὅτι ἡ ἐλαία ἀγαπᾷ ἢ ἀναπτύσσεται εἰς παραθαλάσσια μέρη. Ἐὰν ἡ γειννίασις μετὰ τῆς θαλάσσης ὀρισθῇ, ὡς ἔσχατον ὄριον διὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς ἐλαίας, αὐτὴ, ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας, δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ εὖρη πέραν τούτου τοὺς ἀναγκαίους ὄρους τῆς βλαστήσεώς τῆς.

Τῶ ὄντι, ἡ ρηθεῖσα γνώμη εἶνε καταπολεμητέα, καθ' ὅσον παρατηροῦνται νὰ βλαστάνουν καὶ καρποφοροῦν κάλλιστα ἐλαίαι ἐν τῶ ἐσωτερικῷ ἠπείρου καὶ εἰς μεγάλην ἀπό τῆς θαλάσσης ἀπόστασιν. Τῶρα, ἐὰν αὐτὴ ἐμφανίζεται κατὰ προτίμησιν πλησίον τῆς θαλάσσης, τοῦτο συμβαίνει, διότι εὕρισκει ἐκεῖ τὴν πλέον κατάλληλον διὰ

(1) Manuali Hoepli — L' olivo e l' olio. Antonio Alois pag. 27—29.

τὴν ζῶν τῆς θερμοκρασίαν. Ἡ ἐλαία βλαστάνει εἰς 12° καὶ ἀνθίζει εἰς 18° ἢ + 19° βαθμούς.

Θερμοκρασία—6° βαθμῶν καὶ κατὸ πιν πάγος δυνατὸς καὶ ἥλιος ἀρκεῖ νὰ καταστρέφῃ αὐτὴν ὀλοτελῶς. Μετὰ χαμηλότεραν θερμοκρασίαν, μὴ ἀκολουθουμένην ὑπὸ αἰθρίας δὲν ὑποφέρουν τόσον αἱ ἐλαίαι καὶ δύναται ν' ἀνθῆξωσιν εἰς ψῦχος—10° ἑκατονταβαθμίου. Ἐπίσης αἱ ἐλαίαι δὲν ὑποφέρουν πολὺ εἰς χαμηλὴν θερμοκρασίαν, συνοδευομένην ὑπὸ λιανῶν, ἐὰν εἶνε περυσυμμένα κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ μὴ δέχωνται τὴν πρῶταν τὰς πρῶτας ἀκτίνας τοῦ ἡλίου. Δὲν βλάπτει τόσον τὴν ἐλαίαν τὸ ψῦχος, ὅσον ἡ ταχεῖα μεταβάσις ἐξ αὐτοῦ εἰς τὴν ζέστην καὶ ἡ ταχεῖα τῆσις τοῦ πάγου.

Μέγιστος ἐχθρὸς τῆς ἐλαίας εἶνε ὁ πάγος, ὅστις πίπτων ἐπὶ τῶν κλάδων καὶ τηκόμενος ἐν μέρει ὑπὸ τῆς θερμότητος τοῦ ἡλίου, σχηματίζεται πάλιν τὴν ἐπομένην νύκτα εἰς—12° ἑκατονταβαθμίου. Τοῦτο καταστρέφει οὐχὶ μόνον τὰ φύλλα, ἀλλὰ καὶ τὸν κορμὸν καὶ τὰς ρίζας, τὰς εὕρισκουμένας εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς. Ψῦχος ὁμοίως ἐντάσεως ζῆμισι τὴν ἐλαίαν περισσότερο τὴν ἀνοῖξιν παρὰ τὸν χειμῶνα, διότι καταστρέφει τοὺς νέους βλαστούς. Τὸ ψῦχος ἀποβαίνει καταστρεπτικώτερον ἐν ἀτμοσφαιρᾷ ὑγρῇ, παρὰ ἐν ξηρῇ καὶ διὰ τοῦτο, ὑποτιθεμένου τοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ ψύχους, αἱ ἐπὶ τῶν πεδιάδων ἐλαίαι βλάπτονται περισσότερο τῶν ἐπὶ λόφων εὕρισκουμένων.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ ὕψος, εἰς ὃ δύναται νὰ καλλιερῆθῃ ἡ ἐλαία, ποικίλλει ἀναλόγως τῶν διαφόρων χωρῶν. Εἰς τὰς ἐνδοτέρας ἐπαρχίας τῆς Ἰταλίας σπανίως ὑπερβαίνει τὰ 500 μέτρα ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης. Ἐνῶ π. χ. ἐν τῇ κοιλάδι τὴν παρὰ τὴν λίμνην Ἰσαίου καὶ τὴν Γάρδην, τελευταῖον σημεῖον τῆς καλλιέργειας αὐτῆς εἶνε 450, ἐν Σικελίᾳ δύναται ν' ἀνέλθῃ πλέον τῶν 700 μέτρων (2).

Εἶνε ἀνάγκη ὁμως νὰ σημειωθῇ, ὅτι ἐὰν ἡ ἐλαία δύναται νὰ βλαστήσῃ κατὰ τὸ τελευταῖον ὄριον ὕψους, δὲν

(2) Ἐν τῶ κέντρῳ τῆς νήσου Σικελίας παρατηροῦνται ἐλαίαι βλαστάνουσαι καλῶς εἰς ὕψος πλέον τῶν 800. Ἐν τῇ ὀρεινῇ ἐπαρχίᾳ τῆς Ἀρκαδίας, τῇ Γορτυνίᾳ, φύονται δύο ἐλαϊοδένδρα εἰς ὕψος 800 περίπου μέτρων, κατὰ τὰς πιθανὰς πληροφορίας τοῦ ἐν Πάτραις διακεκριμένου ἐπιστήμονος κ. Χρήστου Κορύλλου. Εὕρισκονται ἀκριβῶς ἐν τῷ χωρίῳ Καμινίτσα, κειμένῳ πρὸς Β. τῆς Βυτινῆς εἰς ἀπόστασιν δύο περίπου ὠρών.

Ἐρρωτεύθησαν πρὸ 150 ἔσως ἐτῶν καὶ μέχρι σήμερον καρποφοροῦν τακτικῶς. Τὰ ἐλαϊοδένδρα ταῦτα ἀνήκον ποτε εἰς τὸν Νικολὸν Ρηγόπουλον, πάππον ἐκ πατρὸς τοῦ σεβαστοῦ ἡμῶν πατρὸς κ. Νικολίου Γεωργακοπούλου.

Ὁ Ρηγόπουλος εἶχε ἐπωνομασθῇ ὑπὸ τῶν Τούρκων Ψεύτης, ἐνεκα τῆς περινοίας του καὶ τῆς δεξιότητος, μετ' ἧς διέστρεψε τὰ ζητήματα πρὸς δικαιολογίαν τῶν συγχορικῶν του, ὧν ἦτο προεστῶς, κατὰ τὰς μετὰ τοῦ ἐχθροῦ ἀναφουόμενας διαφορὰς καὶ διενεξεῖς.

Καὶ ἄλλως ἐξυπηρέτει τοὺς Καμινιτωτάς ὁ Ρηγόπουλος. Πατὴρ ὧν ἐξ τέκνων ἀρρένων, ἦτοι τοῦ Γεωργίου, Γιάννη τοῦ Ρουμπέκα, Παπαθανάση, Κώστα τοῦ Γεωλόγου, Παναγιώτη καὶ Δήμου τοῦ Ντουβα, πληρωθέντος εἰς τὴν ἐν Κουτσόποδι τοῦ Ἄργους μάχην, ἀπετέλεσεν οἰκογένειαν ἀρματολῶν καὶ κλεφτῶν.

Ἐπιβαλλόμενος οὕτω διὰ τε τοῦ πνεύματός του καὶ τῆς ἰσχύος του εἰς τοὺς ἐχθρούς, καθίστα ἠπιωτέραν διὰ τοὺς συγχορικοὺς του, τὴν τυραννίαν τῶν τότε ἀγερῶν Μωαμεθανῶν. Ὁ Νικολὸς Ρηγόπουλος ἀπέβισε περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 18 αἰῶνος. Τὰς ὑπηρεσίας του συνέχισαν οἱ υἱοὶ του Γεωργίου καὶ Παπαθανάσης, διατελέσαντες προσετοὶ Καμινιτωτῆς κατὰ τὸ 1821 καὶ μετὰ τὴν τοῦ Ἐθνικοῦ ἀπελευθερώσεως. Ἡ οἰκογένεια τῶν Ψευταῶν ὑπάρχει καὶ νῦν ἐν Καμινίτση, φέρουσα ὑπερῆχον τὴν τιμητικὴν ταύτην προσωνυμίαν.

δύναται ἐν τούτοις νὰ δώσῃ πολὺν καρπὸν, καὶ ἐπομένως ἡ καλλιέργειά της εἶνε ἀσύμφορος.

Οἱ πλέον κατάλληλοι ἐν Ἰταλίᾳ διὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς ἐλαίας τόποι, εἶνε ἡ Σικελία καὶ ἡ Καλαβρία.

Εὐδοκιμεῖ ἐπίσης κάλλιστα εἰς ἅπασαν τὴν Λουκαϊανὴν καὶ εἰς τὰς Πούλιας, ὅπου πρωτίστως διακρίνεται ὁ ἐκ Βάρης ἐλαιοκόμος, οὐχὶ μόνον διὰ τὴν θαυμασίαν καλλιέργειαν τῆς ἐλαίας, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν παρασκευὴν ἐκλεκτοῦ ἐλαίου περιζητήτου ἐν τῷ ἐμπορίῳ ὑπὸ τὸ ὄνομα «*ελαιον τύπου Βάρης*». Εἰς τὰς Ἀμβρούζας καὶ ἀκριβῶς παρὰ τὰς Πέννας καλλιιεργεῖται ἡ ἐλαία ἐπικερδῶς.

Ἐπίσης καλλιιεργεῖται καλῶς εἰς τὰ παραθαλάσσια μέρη, ἐν Τοσκάνῃ, ἐνθα πρέπει νὰ ποιήσωμεν μνείαν περὶ τοῦ ἐκ Λούκας ἐλαιοκόμου, παρασκευάζοντος ἐλαιον ἐκλεκτότατον, μεγάλως ἐκτιμώμενον ἐν τῷ ἐξωτερικῷ, Γενοβεσάτῳ καὶ Λατίῳ παρὰ τὰς λίμνας Κόμου καὶ Γάρδης. Ἐν Ἑλλάδι καλλιιεργεῖται ἡ ἐλαία εἰς τὰς πλειοτέρας αὐτῆς ἐπαρχίας.

Τὸ παραγόμενον Ἑλληνικὸν ἐλαιον ἠδύνετο νὰ καταστῇ ἐπιζήτητον εἰς τὰς Εὐρωπαϊκὰς ἀγοράς, ἐὰν εἰσῆγοντο παρ' ἡμῶν, ὑπὸ εἰδικῶν, αἰ ἐπιστημονικαί, αἰ πεφωτισμέναι μέθοδοι τῆς παρασκευῆς αὐτοῦ. Μάλιστα ἐλαία τινα τῆς Ἑλλάδος, τὰ μᾶλλον γνωστὰ ὡς τὸ τῆς Ἀττικῆς, ὑπὸ τὸ ὄνομα Κηφισίας, Μάνης, Κρανιδίου, Κερκύρας, Καλαμῶν κτλ. δύναται νὰ γίνουσι ἐξάμιλλα τῶν πλέον πεφημισμένων ἐλαίων ἐν τῷ παγκοσμίῳ ἐμπορίῳ.

Ἀλέξ. Ν. Γεωργακόπουλος

Γεωπόνος τοῦ Ἐφηβείου Ἀβέρωφ.

Τὸ κατωτέρω ἄρθρον τοῦ κ. Στάθης ἀπεστάλη ἡμῖν μεθ' ὤραιότατης ἐπιστολῆς, ἣν ἐλλείπει χώρου λυπούμεθα μὴ δύναμενοι νὰ δημοσιεύσωμεν. Ἀφορμὴν λαβὼν ὁ κ. Στάθης ἐξ ἐτέρου ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου ἄρθρου τοῦ πρώην ἐπόπτου τῶν ἐν Κρήτῃ ἑλληνικῶν ἐκπαιδευτηρίων κ. Γ. Νικολαΐδου, δημοσιευθέντος εἰς προηγούμενον φύλλον τῆς «Ἴριδος», προέβη εἰς τὴν συγγραφὴν του, φρονῶν ὅτι τοιαῦτα θέματα ποδηγετοῦσι τὸν ἑλληνικὸν λαὸν εἰς τὴν ἰδὴν τοῦ καθήκοντος καὶ τῶν προγονικῶν ἀρετῶν.

Ο ΔΕΣΜΩΤΗΣ ΤΟΥ ΦΕΞΑΝ

Ἡ πλησιφαγὴς Σελήνη ἔριπτε τὸ μελαγχολικὸν φῶς εἰς τὰς ἀπαισίας φυλακὰς τοῦ Μούρζουκ, ἐν αἷς δεσμώτης ἔκειτο ὁ φιλελεύθερος καὶ φιλόπατρις Φιλιππίδης. Οἶον ὄναρ ἀνεπόλει ὅταν ἐν τῇ Μακεδονίᾳ ἱεροφάντης τῶν Ἑλληνίδων Μουσῶν ἀνεζωπύρει τὸ οὐράνιον πῦρ ἐν ταῖς καρδίαις τῶν ὑποδούλων Ἑλλήνων! καὶ οἶον ὄρκον ὤμνυε πρὸς τὴν περιλημμένην Ἑλλάδα!

Ἐν τῇ εἰρκτῇ αἰ ἀτελεῦττοι καὶ ἀνάλητοι βάρσασνοι καὶ τυραννίαι τῶν Ὀθωμανῶν κατάρθρωσαν νὰ βαρυθυμίσῃ μὴπως πρὸς στιγμὴν καὶ ν' ἀρνηθῇ τὸν ὄρκον τοῦ ὀ εὐγενῆς ιδεάτης;

Οὐδαμῶς, Οὐδέποτε.

Ὁ ὄρκος ἐκείνου ἦτο φεινὸς λαμπτήρ ἐν τῇ σκοτίᾳ τῆς φυλακῆς, πρὸς ὃν ἠτένιζε μετ' ἐλπίδος καὶ θάρρους, πρὸς δὲ τὸ ἐκλαμπρον δῶρον τῆς Πανδώρας, ἡ ἐλπίς, ἐθέρμαινε τὸν δυστυχῆ Προμηθεά· διότι πῶς ἄλλως θὰ καλέσωμεν τοὺς σκαπανεῖς καὶ ἀόκνους ἐργάτας τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἢ Προμηθεῖς ποθοῦντας νὰ παράσχωσι τὴν εὐδαιμονίαν εἰς τοὺς τυραννουμένους καὶ σφαδάζοντας ὑπὸ τοὺς πόδας βαρβάρων κατακτητῶν;

Ἄλλ' οἱ Προμηθεῖς προσάδονται πρὸς ἀλύσεις καὶ βι-

οῦσιν ἐν κινδύνοις καὶ στεναγμοῖς μέχρις οὗ θριαμβεύσῃ το δίκαιον καὶ ἐμφανισθῶσιν Ἡρακλεῖς πρὸς ἀπελευθέρωσιν.

Οὕτως, ὡσπερ Προμηθεύς, καθηλωμένος ὢν τοῖς δεσμοῖς ὁ δεινοπαθὴς συγγραφεὺς ἐσκήζετο ὑπὸ τῆς Θείας καὶ ἀοράτου δυνάμεως τοῦ Θεοῦ καὶ ἰδοὺ αἰφνης παρέγεται εὐκαιρία, ἵνα ὁ δυστυχὴς μάρτυς ἴδῃ τὴν σελαγίζουσαν Σελήνην τὰς ἀχανεῖς ἐκτάσεις τῆς ἀμμώδους Σαχάρας καὶ ἀναπνεύσῃ τὸν θερμὸν ζέφυρον.

Ἴδου δὲ πῶς ὁ Φιλιππίδης κατωρθώθη νὰ τύχῃ τῆς ἐξόχου ταύτης ἀπολαύσεως, ἐπὶ ὀλίγας ὅμως μόνον στιγμὰς δυστυχῶς.

Ἡ τοῦ ἀρχιδεσμοφύλακος γυνὴ καλουμένη Ζώρα κατελήθη ὑπὸ πυρετοῦ καὶ δυσπεψίας, ὁ δὲ γηραιὸς σύζυγος αὐτῆς κατέφυγεν ἐσπευσμένως εἰς τὴν βοήθειαν τοῦ καθειργμένου δόκτορος—διότι δόκτωρ ἀπεκαλεῖτο ὁ Φιλιππίδης θεωρούμενος ἰατρός ὑπὸ τῶν Ἀράβων.—Ἡ πάσوخσα ἀνέρωσεν εὐτυχῶς μετὰ δύο ἡμέρας, ὁ δὲ σύζυγος αὐτῆς εὐγνωμονῶν ἐξήγαγε τῇ ἐπομένῃ ἑσπέρα τὸν Φιλιππίδην εἰς τὸν διάδρομον τῆς πνιγηρᾶς εἰρκτῆς πρὸς μικρὰν ἀναψυχὴν.

Ἄλλεπάλληλοι συμπτώσεις τῷ ὄντι ὑπὸ τῆς Θείας Προνοίας παρεχόμεναι! διότι ὁ ἀτυχὴς δεσμώτης ἰδὼν αἰφνης ἀπὸ τοῦ οὐδοῦ ἔτι τῆς θύρας τὴν πανσέληνον καὶ ἐμπνευσθεὶς παραχρῆμα ἤρξατο ἄδων τὸ ἐξῆς ποιημάτων, οὕτινος ποιούμεθα καὶ μικρὰν ἀνάχυσιν χάριν τῶν πολλῶν.

Λαμπρός ποτε φωσφόρος τῶν νυκτῶν

Ἐφώτιζεν εἰρκτὰς τὰς φρικαλέας

Κ' ἐγὼ πιστῶς τὸν ὄρκον μου τηρῶν

Ἐψάλλον μὲ ἐλπίδας νέας

Ἦ Ζέφυροι γοργοί, πετᾶτ' εὐθύς,

Μηνύσατε 'ς τὴν φίλν μου Ἑλλάδα

Διὰ τὴν δόξαν σου πατρίς (δὶς)

Πάσχω ἐδῶ ἐν τῇ Σαχάρα.

Τὸ θάρρος μου τηρῶ καρτερικῶς

Καὶ ἀγρυπνῶ μ' ἀλύσεις δεδεμένους

Ἦ νῦξ ὡς χρόνος περᾶ μαρτυρικῶς

Πλὴν ἄδω καίπερ δεσμευμένος

Ἦ Ζέφυροι θερμοί, πετᾶτ' εὐθύς

Μηνύσατε 'ς τὴν φίλν μου Ἑλλάδα

Διὰ τὴν δόξαν σου πατρίς (δὶς)

Θνήσκω ἐδῶ ἐν τῇ Σαχάρα.

Ὁ Ἥλιος τῆς αὔριον ἰδοῦ

Στιγμὰς μοὶ φέρει ἴσως τὰς λαισθίας

Δὲν τρέμω πλὴν πρὸ τέλους μου φρικτοῦ

Ἦπερ πατρίδος καὶ ἐλευθερίας

Ἦ Ζέφυροι κτλ. (ὡς ἀνωτέρω).

Ὁ Φιλιππίδης ἐν τῷ πρώτῳ τετραστίχῳ, ὡς εἶδε τὴν μελαγχολικὴν Ἀρτεμιν ἐν τῷ ἀναπεπταμένῳ καὶ ἀνεφελῷ οὐρανῷ νὰ ἐπαργυροῖ τὸν ἀπορρώγα ἐκείνον βράχο, ἐνθα ἀλυσίδετος περὶ τὰ δύο ἔτη κατεμαραίνεται, μεταφέρεται θαυμασίως πρὸς τὸ παρελθόν, ὅτε ἡ εἰρκτῇ, ἡ τρώγη αὕτη τοῦ στυγεροῦ βράχου, ἐφωτίζετο μὲν ἔξω ὑπὸ τῆς σελήνης, ἐντὸς ὅμως, ἐνθα ἡ διαμονὴ τοῦ βασιζομένου ἐβασίλευεν ἐρεβώδης σκοτία.

Φυσικώτατον δ' ἦτο ἐν τῇ προσκαίρῳ αὐτοῦ εὐδαιμονίᾳ νὰ ἀναδράμῃ πρὸς τὸ παρελθόν,— διὸ μεταχειρίζεται ἀντὶ τοῦ ἐνεστώτος τὸν παρατατικὸν ἐφώτιζε—καὶ νὰ συγκρίνῃ τὴν σκοτίαν τῆς φυλακῆς, πρὸς τὸ τότε λαμπρὸν φῶς τῆς σελήνης, τὸ ἐκ περιτροπῆς ἔξω φωτι-

εἶδε καταπεπτωκὸς δυστυχῶς ἐκ τῶν τελευταίων ἐθνικῶν συμφορῶν.

Σπυριδῶν Κ. Στάθης δ. φ.

LORENZO STECCHETTI

8

Ἦθελα νὰ πεθάνω, μὰ ν' ἀκούσω
λόγια ἀπ' ἀγάπῃ ἀγνή,
πῶς μ' ἀγαπᾶς νὰ πῆς χωρὶς νὰ φέρῃς
σ' ἐμένα τὴ ντροπή.

Ἦθελα νὰ σοῦ δώσω ὅ,τι ἀφ' τὰ νεῦτα
μοῦ μένει τὰ χρυσοῦ,
στὸν ὄμο σου νὰ γύρω τὸ κεφάλι,
νὰ μὴν ξυπνήσω πλεῖα.

9

Ἦταν χειμῶνας βράδῳ καὶ μονάχοι
μὲς τῇ φωτιά μὲ μάτια δειλιασμένα
θυμόμαστε τὰ πρώτα μας τὰ χρόνια,
οὐκ δεῖλα μαθητοῦδια ἐρωτευμένα.

Ἐκείνη τὸ κεφάλι εἶχε γυρμένο
στὸ κέντημα κι' ἐγὼ ψιλά θωροῦσα
κι' ἐνῶ πῶς δὲν βλεπόμαστε φαινότου
μ' ἐκύτταζε κι' ἐγὼ τὴν ἐκυτοῦσα.

Κι' ἐσκέφθηκα:— Γιὰ ἓνα χαμογέλιο
θα σοῦδινα τοῦ νοῦ τὰ ὄρατα λουλούδια
καὶ τὸ θερμὸ τὸ αἷμα μου ἀφ' τῆς φλέβης
θὲ νάχυνα γιὰ σὲ μὲς τὰ τραγοῦδια,

Ἦταν κείνη ὀλόχλωμη σκωθῶν,
μῶδαλε τὰ δυὸ χέρια στὰ μαλλιά μου
κι' ὀλότρεμν, δειλῆ μοῦ ψιθυρίζει:
— Ἀχ! πόσο σ' ἀγαπῶ! Τ' ἀκούς καρδιά μου;
Κ. Καϊροφύλας.

ΠΡΟΚΑΤΑΚΛΥΣΜΙΑΙΑ ΖΩΑ

Τὸ Μουσεῖον τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας συνεπλήρωσεν ἐσχάτως τὴν παλαιοντολογικὴν συλλογὴν του. Ἀπὸ τὰ κόκκαλα τὰ εὑρεθέντα εἰς τὰ βάθη τῆς γῆς, μέσα εἰς στρώματα γῆς τῶν προϊστορικῶν περιόδων, κατόρθωσαν οἱ ζωολόγοι καὶ οἱ φυσιοδίφαι νὰ καταρτίσουν σκελετοὺς ὀλοκλήρων ζῶων προκατακλυσμιαίων. Καὶ εἶνε οἱ τοιοῦτοι σκελετοὶ 8,000 καὶ ἀντιπροσωπεύουν 600 εἶδη ζῶων ὁμοία τῶν ὁποίων δὲν ζοῦν πλέον ἐπὶ τῆς γῆς.

Ὁ Ἀμερικανὸς καθηγητῆς Ἐρρίκος Φαίρφιλδ Ὀσμπορν κατέταξε καὶ περιέγραψε τὰ πανάρχαια αὐτὰ θηρία, ὑπολογίσας ἀπὸ τὰ κόκκαλα τῶν τὴν κατασκευὴν τοῦ λοιποῦ σώματος τῶν καὶ τὴν μορφήν των. Ἐκ τῶν μεγαθηρίων τούτων τὰ μεγαλειότερα καὶ ὀγκωδέστερα εἶνε ὁ Καμαρόσαυρος Δεινόσαυρος καὶ ὁ Μωρόσαυρος, τὸσον μεγάλη, ὡστε ὁ ἐλέφας ὁ ἴδιος φαίνεται σὰν γατάκι ἐνώπιόν των. Τὰ θηρία αὐτὰ ἐκ τοῦ γένους τῶν μεγάλων σαυρῶν ἦσαν ὑπερβολικὰ μικρόδια· τοῦλάχιστον 500 ἔτη θὰ εἴχουν ἐπὶ τῆς γῆς ἕκαστον.

Ὁ Καμαρόσαυρος ἰδίως, ὡς ἐσχεδιάσθη θὰ ἦτο φοβερός τὴν θέαν εἰς τὸ φυσικὸν του μέγεθος. Τὸ κορμὶ του θὰ ἦτο μεγαλιότερον καὶ ἀπὸ κάμαραν εἰς τὴν ὁποίαν ἀνέτως διακινῶνται ἀρκετοὶ ἄνθρωποι. Οἱ ἐπιστήμονες οἱ

ζοῦν τὰς εἰρκτὰς, ἃς χαρακτηρίζει φρικαλέας οὐ μόνον διὰ τὴν ἐπὶ βασάνοις ρυθμικὴν διάταξιν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ διότι ὁ βράχος, ἐφ' οὗ αὐταὶ ἦσαν ἐκτισμένοι, ἐνεποίει εἰς τὸν θεώμενον ἴλιγγον καὶ τρόμον φοβερόν.

Πλὴν δὲ τούτου μετ' αὐταπαρνήσεως ἀπεριγράπτου εἰκονίζεται ἐν αὐτῷ τὸ εὐσταθὲς ἦθος τοῦ δεσμώτου, ὅστις καίπερ ἐν δεινοῖς βασανιστηρίοις διατελῶν καὶ ἐλεινὸν καὶ ξηρὸν μόνον ἄρτον πρὸς τροφήν ἔχων μελωδικώτατα ἄδει, ὅτι τηρεῖ πιστῶς τὸν ὄρκον του, ὃν ὠρκίσθη διὰ τὴν προσφιλεῖ Ἑλλάδα, καὶ ρίπτεται εἰς ἰδανικὰ ὄνειρα, ἅπερ ἐλπίζει σταθερῶς, ὅτι θὰ εκπληρωθῶσιν.

Ἐν τῇ πρώτῃ ἐπιφῶν ὁ Φιλιππίδης μὴ ἔχων πρὸ αὐτοῦ τὸν φλοῖσθον τῆς ἑλληνικῆς θαλάσσης τῆς κυανῆς, ἧς τὸ χρῶμα εἶνε τοσοῦτον ποθητὸν τῇ ἑλληνικῇ καρδίᾳ, μὴδὲ τὰς Σειρήνας, ὅπως ἀκούσωσι τοῦ ἔσματος καὶ μεταφέρωσιν αὐτὸ εἰς τὴν Ἑλληνίδα γῆν, ἐρημος δὲ φίλων, ἐρημος οἰκειῶν, μακρὰν τῶν ἱστορικῶν ὁρέων τῆς μεγαλοῦργου πατρίδος του φωνεῖ ἐν ἀπελπισμῷ ἡ εὐγενῆς ὑπαρξίς πρὸς τὸν Ζέφυρον, τὸν ταχύτερον νὰ πετάξῃ καὶ ἀγγεῖλῃ πρὸς τὴν Ἑλλάδα, ὅτι ἐν ἐρήμῳ ἀδένδρῳ καὶ καυστικῇ ἐγκαταλελειμμένῳ ὑπὸ πάντων καὶ ἔχων μόνον τὸν Θεὸν βοηθὸν καὶ ἰνδαλμα τὴν πατρίδα πάσχει τοσοῦτον δεινῶς.

Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ τετραστίχῳ ὁμολογεῖ, ὅτι δὲν ἀπώλεσε τὸ θάρρος τὸ ἀντλούμενον ἐκ φιλοσόφου πεποιθήσεως καίπερ ἀπανθρώπως βασανιζόμενος, ἀλλ' ὅτι ἀγρυπνεῖ εἰς βλθεῖς λογισμοὺς εἰσδύων... καὶ δέσμιος ἄδει κατὰ τὰς μαρτυρικὰς του στιγμὰς μὴ λαμβάνων ὑπ' ὄψει τὸν θάνατον ὑπὲρ τῆς τελείας ἀποκαταστάσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ· διότι ὄντως εἰς τὰς μεγάλας ψυχὰς, ἐνθα ἐμφωλεύουσι μεγάλα ἰδέαι, ὁ τάφος εἶνε μὴδὲν, προκειμένου νὰ θριαμβεύσωσιν οἱ εὐγενεῖς τῶν πόθοι.

Πᾶσα νῦξ ἐφαίνετο αὐτῷ χρόνος καὶ δὴ ἀτέρμων καὶ μαρτυρικῇ, διότι ἀληθῶς ὅσον πρὸς τὸ ἐφικτὸν ἐγγύτερον ἴσταται τις, τοσοῦτον καὶ τὸ μικρὸν χρονικὸν διάστημα φαίνεται μακρὸν καὶ βασανιστικόν.

Ἐν τῷ τρίτῳ καὶ τελευταίῳ τετραστίχῳ, καίτοι ἀνυπομότως ὁ δεσμώτης προσδοκᾷ μετ' ἀγωνιώδη νύκτα εὐελπίς τὴν ἀνατολὴν τοῦ Ἥλιου, ὡς ὁ βαρυαλγῶς ἀσθενῶν αἰσθάνεται ἀνακούφισιν τινα βλέπων ἐγγίζουσαν τὴν αὐγὴν καὶ ἐλπίζων, ἐὰν μὴ τελείαν ἀπολύτρωσιν, τοῦλάχιστον καταπράυνσιν καὶ ἐλάφρυνσιν τῶν δρυμητάτων πόνων τῆς νυκτὸς ἀναθρώσκει δ' ὅμως ἀστραπηδὸν ἡ φρικτὴ ἰδέα ἐκ τοῦ βάθους τῶν σκέψεων αὐτοῦ μὴ ὁ ἥλιος τῆς αὔριον φέρῃ Σουλτανικὴν διαταγὴν, δι' ἧς νὰ ζητῆται ἐπὶ πίνακος ἡ κεφαλὴ του.

Ἐνταῦθα παρατηρεῖ τις τὴν ἀνθρωπίνην ἀδυναμίαν, ἧτις κάμπτεται πρὸ τοῦ θανάτου ὅσῳ καὶ ἂν αὕτη στηρίζεται ἐπὶ φιλοσοφικῶν πεποιθήσεων καὶ ἀρχῶν. Ἀλλὰ τοῦτο γίνεται μόνον πρὸς στιγμὴν, διότι εἰ καὶ ὁ Φιλιππίδης ἠσθάνετο τὴν φρικτὴν στιγμὴν τοῦ ἀπαγχονισμοῦ, τοῦ πελέκους ἢ τοῦ στραγγαλισμοῦ, ἡ σκέψις δ' ὅμως αὐτοῦ αὕτη ὑποχωρεῖ ἐν ἀκρεσί πρὸ τῆς ἀκλονήτου πεποιθήσεως ὅτι τὸ μαρτύριόν του θ' ἀποβῇ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῶν ὁμογενῶν καὶ τῆς πατρίδος του.

Ὡς πρὸς τὰς δύο τελευταίας ἐπιφῶδες, ὁμοίας σχεδὸν τῇ πρώτῃ, οὐδὲν ἔχομεν νὰ προσθέσωμεν εἰμὲ ὅτι ἐν μὲν τῇ πρώτῃ λέγει πάσχω, διότι εἰσέτι ἠσθάνετο πῶς τὰς σωματικὰς του δυνάμεις ἀντεχούσας, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ λέγει θνήσκω, διότι ἤδη εἶνε ἐντελῶς ἐξηνητημένος.

Τοιοῦτος τυγχάνει ὁ Φιλιππίδης, ὁ λόγιος καὶ φιλόπατρις Μάρτυς τοῦ Φεξᾶν, ὅστις παντὸς περιεφρόνησε διὰ τὸ μεγαλεῖον καὶ τὸ γόητρον τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὅπερ ἀρτίως μετὰ ἐγκαρδίου πόνου καὶ βλχυτῆτου στεναγμοῦ

μελετήσαντες τὰ τοῦ θηρίου τούτου λέγουν, ὅτι εἶχε μῆκος 80 ποδῶν ἐν ὄλῳ, ἤτοι ἡ κεφαλή του ἦτο 2 ποδῶν, ὁ λαιμός του 15, τὸ σῶμά του 23 καὶ ἡ οὐρά του, ἡ τεραστία οὐρά του ἦτο 40 ποδῶν.

Αἱ κνήμαί του μέχρι τῶν γονάτων εἶχαν ὕψος 6 ποδῶν, οἱ δὲ πόδες του μέχρι τῶν λαγόνων του 16 ποδῶν. Τὸ βάρος του ὑπερέβαινε τοὺς 60 τόνους. Οἱ πρόσθιοι ὀδόντες του εἶχαν μῆκος 6 δακτύλων. Εἶχε καταπληκτικὴν ὄρεξιν καὶ ἔτρωγεν, ἔτρωγεν ἀδιακόπως φυτικὰς οὐσίας ἀλλὰ τέλος μὴ εὐρίσκοντα ἐπαρκῆ τροφήν τὰ τοιοῦτου εἶδους ζῶα ἀπέθαναν ἀπὸ τὴν πείναν.

Ὁ Καμαρόσαυρος ἦτο ἀμφίβιον καὶ ἐζοῦσε ἰδίως εἰς τὰ δυτικὰ μέρη τῆς βορείου Ἀμερικῆς, εἰς τὰς πολιτείας Καρράδαν καὶ Κανσας, κατὰ τὴν λεγομένην Ἰουρασσικὴν περίοδον, ἤτοι πρὸ δύο ἑκατομμυρίων ἐτῶν. Ἄν ἐζοῦσε σήμερον θὰ ἦτο μακρύτερος ἀπὸ τέσσαρα βαγόνια τοῦ σιδηροδρόμου, ψηλότερος ἀπὸ πολλὰ σπίτια, τὸ βάρος του θὰ ἰσοδυναμῆι πρὸς τὸ βάρος 110 ἵππων, ὁ ἄνθρωπος θὰ ἐφαίνετο κοντὰ του σὰν μυῖγα κοντὰ στὸν μανδρόσκυλο...

Καὶ ὅμως τὸ παμμέγιστον αὐτὸ θηρίον ἦτο εἰρηνικώτατον καὶ ἡμερώτατον. Ἦτο φυτοφάγον, ὡς εἶπομεν, καὶ δὲν εἶχεν ὄπλα φυσικὰ διὰ νὰ ἀμύνεται κατὰ τῶν παντοδαπῶν ἐχθρῶν του. Ὁ σωζόμενος σκελετὸς τοῦ Καμαροσαύρου, Δεινοσαύρου τοῦ Μουσείου τῆς Νέας Ὑόρκης δεικνύει ὅτι τὸ μεγαθήριον αὐτὸ δὲν ἀπέθανε φυσικὸν θάνατον. Ἡ ράχις τοῦ Καμαροσαύρου εἶνε σπασμέη! καὶ τὸ χειρότερον ἀκόμη! Ὁ αἰμοδόρος ἐχθρὸς του φαίνεται ὅτι τοῦ ἐπετέθη δολοφονικώτατα ἐκ τῶν ὀπισθεν.

Ὡς ἡ τίγρις ἡ ἐπιπίπτουσα ἐναντίον τοῦ ἐλέφαντος ὁ ἐχθρὸς του, ὁ σαρκοφάγος Δεινοσαυρος, ὁ ἄλλως λεγόμενος Λαίλαψ Ἀετώνυχος, θὰ ἐπέπεσεν ἀπροόπτως ἐναντίον τοῦ Καμαροσαύρου, ἐνῶ οὗτος ἔτρωγεν ἡσύχως χορταράκια. Αὐτὸ πλέον φαίνεται καθαρῶτατα. Ἐπτα ἀπὸ τοὺς σπονδύλους τοῦ Καμαροσαύρου εἶνε σπασμένοι καὶ δαγκωμένοι· τὰ ἴχνη τῶν ὀδόντων φαίνονται ἀκόμη ἐπ' αὐτῶν. Ὁ σαρκοφάγος Δεινόσαυρος—τὰ δόντια του καὶ τὰ νύχια του τὸν ἀποδεικνύουν πράγματι σαρκοφάγον—εἶχε μόνον 25 ποδῶν μῆκος. Ὁ φοβερὸς αὐτὸς ἐχθρὸς ἐπήδησεν εἰς τὰ νῶτα τοῦ ἀνυπόπτου Καμαροσαύρου, ἐβύθισε τὰ ὦς αὐτοῦ νύχια του εἰς τὰς σάρκας τοῦ παμμέγιστου ζώου, τὰς ἔσχισε καὶ μανιωδῶς ἐδάγκασε τὸν ἀπροστάτευτον τράχηλον τοῦ γιγαντώδους θηράματός του, εἰς ἀπόστασιν δεκαπέντε ποδῶν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς. Καὶ ὁ πανοῦργος Ἀετώνυχος Λαίλαψ προσεκτικὰ ἀπέφυγε τὰ κτυπήματα τῆς ἐχούσης μῆκος 40 ποδῶν οὐράς, τοῦ μοναδικοῦ ὄπλου τοῦ Καμαροσαύρου, τὸ ὅποιον ἐκραδαίνετο δεξιὰ καὶ ἀριστερά, ἀλλ' ἄνευ ἀποτελέσματος.

Μὲ τοὺς σφιδασμοὺς τῆς θανασίμου ἀγωνίας του δένδρα κολοσσιαῖα ἐθερίσθησαν καὶ ἔπεσαν γύρω του, ὡς νὰ ἦσαν ἄχυρα ξηρά. Καὶ ἡ γῆ ἐσεισθη, ὅταν ὁ Καμαροσαυρος ἔπεσε νεκρός...

Η ΧΡΥΣΗ ΚΟΓΧΗ

Ἦταν μιὰ φορὰ μιὰ νεράιδα γεμάτη ἀπὸ νειότη σὰν τὴ δροσιά, πλούσια ἀπὸ ὠμορφιά σὰν τὸ ἥλιο.

Ἐπρόβαινε τὴν αὐγὴ ἀπὸ ἓνα θάμνο γεμάτο ζωὴ καὶ βλάστησι, καὶ ἔπερνε τὸν δρόμο ποῦ πηγαίνει στὴν ἀκροπελαγιά, ἓνα δρόμο μικρὸ καὶ ἄσπρο.

Ἐκεῖ — κρυμμένη ἀπὸ τὰ μάτια τοῦ κόσμου — μέσα σὲ μιὰ μικρὴ σπηλιὰ ἦταν μιὰ κόγχη ποῦχε τὸ σχέδιο τ' αὐγοῦ, ὀλόχρυση καὶ γεμάτη ὡς τὰ χεῖλη ἀπὸ θαλασ-

σινὸ νερὸ εὐωδιασμένο μὲ ἄνθη τῆς πορτοκαλλιᾶς.

Ἡ ὠμορφή νεράιδα βουτούσε ἐκεῖ μέσα, καὶ τὸ ἀλαβάστρινο κορμί της ἔλαμπε στὸ φῶς τοῦ ἡλίου, ἐνῶ τὰ μακρὰ ὀλόμαυρα μαλλιά της ἐκυμάτιζαν μὲ τὸ θαλασσινὸ ἀέρακι.

Ἐκεῖ τὴν ξάνοιξε ἓνας γυιὸς τῆς Αἴτνας, ἀνδρεῖος καὶ ἀνδροκαμωμένος, καὶ τὴν ἠγάπησε.

Περίφανη ἡ ἐλεύθερη ἐκείνη κόρη τοῦ οὐρανοῦ ἔφυγε γρήγορα καὶ ἐπέταξε μακρὰ ἀπὸ τὰ παθητικὰ λόγια τοῦ ἀνδρειωμένου νησιώτη. Ἐκεῖνος ὅμως ἀπὸ τὴν ἡμέρα ἐκείνη ἐνοιώσε στὴν καρδιά του ὅλη τὴ φλόγα τοῦ ἠφαιστείου νὰ χύνεται· ἄπονα νὰ τοῦ στεγνώνη τὸ στῆθος νὰ τοῦ φλογίξη κάθε νεῦρο καὶ κάθε φλέβα.

Καὶ δὲν ἐγνώρισε πλεῖα γαλήνη καὶ ἐτριγύριζε τὴν κορυφὴς τοῦ Πελεργίνου καὶ τοῦ Ὀρφίνου βουνοῦ, γυρῶντάς τιν.

— Γιατὶ μὲ φεύγεις; τὴν ἐρώτησε μιὰν ἡμέρα, ποῦ τὴν ἐπρόκαμε πάλι στὴ χρυσῆ της κόγχη. — Σ' ἀγαπῶ μὲ ὅλην τὴν καρδιά μου. Εἶμαι ὁ ταπεινός σου σκλάβος. Ὅ,τι καὶ ἂν μοῦ γυρέψης θάνατι δικό σου. Καὶ νὰ πεθάνω ἂν θές, θὰ πεθάνω. Θεὸς νὰ πολεμήσω μὲ τοὺς Λαιστρυγῶνας, τοὺς Σικανούς, τοὺς Πελασγούς, νὰ τοὺς πᾶρω τὴς χώρες τους γιὰ νὰ σοῦ τὴς χαρίσω;

— Ὅχι· δὲν θέλω τίποτε—ἀπήντησε σκληρῆ ἡ ὠμορφονῆα. Μοῦ φθάνει ἡ χρυσῆ μου κόγχη.

— Ἐχω ἄπειρους ἐργάτες καὶ σιδεραργούς ποῦ ὑπακούουν σὲ κάθε μου νεῦμα. Θέλεις νὰ σοῦ φτιάσω ἓνα παλάτι μεγαλείτερο ἀπὸ τὴν κόγχη σου, ὀλόχρυσο, ποῦ νὰ μπορεῖς ν' ἀναπαύεσαι σ' αὐτὸ περὶ ἡσυχία παρὰ στὸ ἄγριο αὐτὸ δάσος;

— Ὅχι, ὄχι, τίποτε δὲν μπορεῖς νὰ μοῦ δώσης ποῦ νὰ μὲ ἐλκύση.

Ὁ δυνατὸς ἀφέντης τοῦ σίδηρου καὶ τῆς φωτιᾶς ἐκίνησε ἀπελπισμένος τὰ χεῖρια.

— Θέλεις σ' αὐτὴ τὴ μικρὴ σου χρυσῆ κόγχη καὶ σ' αὐτὸν τὸν ἴδιο τόπο, νὰ χτίσω μιὰ χώρα ποῦ νάχη τέσσαρα μίλλια περιφέρειαι;

Τὸ θεῖο πλάσμα ἐσήκωσε τὰ μαγεμένα μάτια στὸν νησιώτη, σὰν νὰ ζητοῦσε ν' ἀνακαλύψῃ μήπως ἡ ἀγάπη τοῦ σήκωσε τὸ μυαλό.

Ἐκεῖνος ἐκρατοῦσε καρφωμένα τὰ μάτια στὸ ἀκτινοβόλον πρόσωπό της καὶ ἐπερίμενε.

— Λοιπόν, ναί. Ἄν μοῦ δώσης αὐτὴ τὴν ἀπόδειξι τῆς τέχνης σου, θὲ νάμε δική σου.

Δύο χιλιάδες ἐργάτες, ἀρματωμένοι μὲ μεγάλα σφυριά, τριγύρισαν τὴν ἄλλη μέρα, τὴν πολυτίμη χρυσῆ λεκάνη καὶ ἀκούσαν γιὰ πολλὲς ἡμέρες τὸ ρυθμικὸ καὶ μονότονο χτύπημα ποῦ ἔκαναν τὰ ἐργαλεῖά τους.

Τὸ μαλακὸ χρυσάφι, κάτω ἀπὸ τὰ ἀδιάκοπα χτυπήματα, ἐπλάταινε, ὅλο ἐπλάταινε.

Δύο χιλιάδες χτίστες, μὲ πηλοφόρια καὶ μιστριά, ἐτριγύρισαν τὴς πολυτίμες ἀκρες της ποῦ ἐξαπλώνοντο σὲ τέσσαρα μίλλια διάστημα, στὸ ἡμικύκλιο ἐκεῖνο ποῦ σχηματίζον τὰ κατάχλωρα καὶ μεγαλοπρεπῆ βουνά.

Ὅταν ἐτελείωσε τὸ ἔργο, ἡ ὠμορφονῆα ἠθέλησε νὰ γυρῆσθ ὅλη τὴν περιφέρειαν τῆς κόγχης της καὶ ἐπερπάτησε ζυπόλητη, σ' ὅλους τοὺς δρόμους τῆς νέας χώρας. Ἐπειτα κουρασμένη ἔπεσε στὴν ἀγκαλιά τοῦ νησιώτη καὶ τοῦ ἔδωσε τὸ φιλί ποῦ τ' ἄξιζε.

Κι' ἔτσι στὴν ὠραία ἐκείνη Χρυσῆ Κόγχη ἐχτίστηκε τὸ Παλέριο καὶ ἀπὸ τοὺς ἰσχυροὺς ἐκείνους γυιούς τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ ἐγεννήθησαν οἱ ἐλεύθεροι καὶ ἰσχυροὶ Παλερμιτᾶνοι. (Ἀπὸ τῆς Ἀκουαρέλλης).

Ο. ΦΑΒΑ (Μετᾶφρασι: Κώστα Καιοφύλα)